

Nocoj to uro . . .

Nocoj to uro goré doma tri sveče pri večerni molitvi . . .

Nocoj poganja iz naših src rahla lilija Spomin in nje verna družica roža Bolest, pa oklepata vse žive v eno misel, rajnim posvečeno.

Nocoj se je domislil stražar na krovu velike ladje očeta, ki se ni povrnil z ribjega lova k mlademu dečku, in prebirata v samotnem mraku gorske kočé stavec in starka gladke jagode molka za otroke, ki so jih pred njima odnesli v dolino.

Nocoj se sklanja deklica brez staršev na blesteči ulici tujega mesta h bratcu brezdomcu ter briše solzé z njegovih nevednih oči, in peče duše nešteti mater misel večnoživa: Doberdob, Verdun, Mongolija, Turkestan — o kje na svetu niste trohnele, ve bele kosti mučeniške . . .

In v mislih na množice žrtvovanih šepečem še zate, moj mlajši brat, besedo preroka: » . . . zastonj sem se trudil, brez potrebe in za nič sem svojo moč potratil. Ali moja pravda stoji v Gospodu, in moje plačilo je v mojem Bogu.«

* * *

Nocoj to uro smo tesno z vami, ki ste odgrnili mračne zavese in stopili (o, upajmo zvesto!) v svetle dvore našega hrepenenja: v sveto Tihoto, v Luč neugasno, v našo Domovino.

Slišimo vaše glasove, dragi!

Daljni, naši . . .

»In večna luč naj jim sveti!«

»Naj v miru počivajo, amen!«

* * *

Jutri pa bo naša pot na božje njive. Belih aster vam potrosimo na gluho groblje, v dimu sladkega kadila, ob plamenih voščenic bo gorela pod to jesensko nebo naša vdana molitev.

*Da bo potrjena naša vera
in naše upanje
in ljubezen.*

Anton Žužek.

Jos. Vandot:

Roža z Mucne gore.

3.

Dvajset belih, lepo pitanih ovac so imeli tisti čas pri Lipnikovih v prostornem hlevu. In tiste ovce je moral Gab pasti doma ves tisti čas, dokler ni izginil sneg s planine onkraj Mojstrovke in ni zabrstela v višavi sočna trava in se ni zasmajalo gorko poletno solnce. No, Gab je rad pasel in ni radi tega prav nič godrnjal. Najrajši je pasel ovce na položni, širni rebri, ki se je raztezala onkraj bele cesarske ceste, ki drži preko samotnih, divjih Poljan v Korotan. Tudi tisti ponedeljek je gnal ovce gor na širno reber. A ni gnal samo domačih ovac. Zakaj sosed, ki ni imel pastirja tisto leto, mu je izročil še svojih petnajst ovac. Za plačilo mu je potisnil v platneno malho velik kos domačega sira in velik kos rženega kruha vsak dan. Pa je Gab nagnal žival iz vasi in stopal naglo za njo. Neprestano je povešal glavo in ni nikamor pogledal. Zakaj še vedno ga je bilo sram včerajšnjega sramotnega dne. Vsa vas je vedela, da je Gab tat, in zaradi tega so nejevoljni vsi ljudje nanj in ga gledajo od zgor dol pa prezirajo. To pa ni bilo Gabu kar nič povšeči. Razumljivo je, da je kar hitel iz vasi in priganjal ovce, da bi bil čimprej na samotni rebri, kjer ni nikogar, ki bi mu spočital tisto sramoto.

Pa je res kmalu prignal ovce na prostrano reber in se globoko od-dahnil. Kar s klobučkom je zamahnil in veselo zavrisknil. Zleknil se je

potem po trati in se grel v gorkem pomladnem solncu, ki se je smejal s čistega, modrega neba. Gledal je na bele, razdrte snežnike, ki so kipeli onkraj ozke, zagorske dolinice s svojimi divjimi, navpičnimi stenami naravnost proti solncu, kot bi ga prosili, naj jim raztaja s svojimi žarečimi žarki sneg, ki zmrzuje že sto let med njihovimi skalami. A pod snežniki so sanjali temni, tihi smrekovi in jelovi gozdovi in se niso niti zgenili v toplih žarkih, ki jih je sipalo solnce na nje. In kraj gozdov se je svetlikalo zdaj srebrno, zdaj zlato, kot bi se tam poigravale s solnčnimi žarki same božje lučce. Oj, tam je pljusvalo kórensko jezerce in je pošumevalo lahkotno in zvonko, da se je slišalo, kot bi na jasni gladini sedeli lahki škratci in spuščali cekin na cekin...

Toda Gab se je kmalu naveličal snežnikov in temnih lesov. Okrenil se je, in pogled mu je obvisel na hribu, ki se je vzpenjal tik nad samotno zagorsko vasico. — »Oj ti Mucna gora!« je vzkliknil. »Lepa si, Mucna gora! Kaj bi bila naša vas, če bi tebe ne bilo? Pusta bi bila in neprijazna. A ker ima tebe, je pa lepa, da nobena druga kmalu tako... Oj ti Mucna gora, Mucna gora!«

Gab je zagledal tudi tri samotne mecesne na Mucni gori. In ko je videl mecesne, se je domislil tudi čudovite rože-ponože, ki jo je bil utrgal oni dan. Gab je bil že skoro pozabil v svoji lahki glavi na tisto rožo, toda danes se je je spet spomnil, in nekam neprijetno mu je postalo okrog srca. Domislil se je besed starega očeta, ki je nekaj pravil o

nesreči, ki zadene tistega, kateri utrga rožo-ponožo. Lejte, on je pa res utrgal tisto rožo... Pa komaj jo je utrgal, ga je že zadela nesreča, sramota... Ukradel je doma desetico in je moral potem v farno vas s tistim papirjem na hrbtu. Ves svet zdaj ve, da je Gab tat, in vsi ljudje se mu bodo umikali, kakor se umikajo tatovom.

Gab je vzdihnil. »Oj, sramota, res je grdo! Nikoli več si ne bom upal pogumno stopiti ljudem pred oči, ker me je sram! Da so le mogli biti naš oče tako neusmiljeni! Naj bi me bili pošteno nabili — nič bi ne rekel, ker sem bil tako neumen, da sem izmaknil denar. Zdaj pa res ne bom kradel več. Zapomnil si bom včerajšnji dan, prav dobro si ga bom zapomnil... A kdo je vsega tega kriv? Tista nesrečna roža, ki sem jo bil utrgal oni dan. In sam Bog ve, če bo zdaj mir? Morda pride še kaj hujšega, ker sem bil utrgal tisto rožo-ponožo na Mucni gori!«

Gab se je prestrašil svojih misli. Polastila se ga je velika bojazen in silen nemir. Pa se je hipoma domislil tudi medveda, ki je plesal oni dan po vasi in ga je dobro oplazil s šapo po hrbtu. Danes v jutru je pa slišal doma in pri sosedovih, kako so se pogovarjali o tistem strašnem medvedu. Pravili so, da je snoči tisti medved pobegnil onemu črnemu in hudemu možu. V farni vasi doli je hotel mož z medvedom prenočiti v samotni šupi. Pa je bil mož mogoče malce neoprezen in ni dosti pazil na svojo zver. In medved se je hipoma zagnal z vso močjo nanj. Prevrigel ga je po tleh, strgal se z verige in zarjovel, da se je čulo po vsej vasi. Skočil je iz šupe kakor blisk in je v naglih skokih zbežal preko polja in izginil v črnem gozdu... Tuji, črni mož pa si je pučil lase, ko je videl, da mu je pobegnil medved. In je vedel, da ne ulovi zveri kmalu več. Pa je izginil sred noči iz vasi in odšel kdo ve kam...

Vsega tega se je zdaj domislil Gab na samotni rebri. Mrzlo ga je izpreletelo po životu, in po hrbtu so mu zagomazele mravlje. — »Kaj, če je pobegnil medved sèm gor v gozd pod Poljanami?« je pomislil. »Zagleda moje ovce, pa zagleda tudi mene, ki sem mu nagajal. Pa pridrvi sèm — raztrga ovce in jih požre. In tudi mene se bo lotil, na sto koščkov me bo raztrgal in nazadnje požrl... Oh, oh! Nemara zato, ker sem bil utrgal rožo-ponožo?«

Gab je kar zavrnil v strahu in poskočil na noge. Preplašen je gledal na vse strani, a ni videl nikogar in ničesar, najmanj divjega medveda. Pa tudi ovac ni videl nikjer. Sam Bog ve, kam so bile odbrzele s samotne rebri in se razkropile po goščavi, ki se je pričenjala nad rebrijo? Gab je pomišljal in se ni upal v goščavo, ker je bil trdno prepričan, da preži gori sam medved nanj. Naravnost nanj gleda in čaka, kdaj stopi v goščavo, da ga napade. O, medved še pomni, da ga je on dražil in mu vrgel kamen v hrbet. Zdaj bo pa obračun...

»Oh, oh!« je zatarnal Gab in se ni upal z rebri za ovcami. »Kaj sem moral utrpati tisto nesrečno rožo-ponožo? Da sem jo bil pustil pri miru, bi zdaj ne bilo tega strahu in tudi medveda bi ne bilo... Oj, stari oče! Zakaj vas nisem poslušal, zakaj?«

Gab je obupno gledal v goščavo in klical ubegle ovce: »Bica-be-bel! Ali me slišite? Sem dol pojdite! Tam gor je medved — pa vas bo... Ali me slišite? Oj, bica-be-bel!«

Toda od nikoder se niso oglasile ovce. Smrtna tišina se je razprostirala po širni strmini, in niti samotni ptič se ni oglasil... Gab je premišljal, kaj naj ukrene. Pač je vedel, da mora za ovčami, ker bi se mu drugače porazgubile po prostrani goščavi in bi jih ne našel, pa če jih išče tudi sedem dni. Toda Gab se ni upal v goščavo, samo zaradi medveda se ni upal. Zato je stopical z noge na nogo in si je grizel prste. — »Kaj bo, če pridem drevi brez ovac domov?« ga je skrbelo. »To bo ropotanje doma in še huje pri sosedovih. Oh, da je moral ravno snoči pobegniti črnemu možu tisti medved! Kaj imam zdaj skrbi in strahu! Nazadnje bom pa le moral v goščavo, da se mi žival ne izgubi in ne bo doma in pri sosedovih ropotanja. Znabiti pa le ni medveda v goščavi, in je moj strah prazen? Medved se je gotovo zavlekel kam v gozdove Velike Pišence in straši zdaj tam... Kar grem pogledat v goščavo! Če zagledam medveda, pa pobegnem. Saj ni daleč do vasi, in jaz imam hitre noge. Kaj, ko bi stopil za ovčami v goščavo? Ko bi...?«

Gab je premišljal in hrabil samega sebe. Nazadnje se je ojunčil in je pričel počasi stopati po položni rebri. Že je prišel do prvega grmičja, pa se je ustavil. Oprezoval je v goščavo, a ker ni videl notri žive stvari, je jel vpiti s pridušenim, zamolklim glasom: »Hu, medved! Hu-hu...«

Pa nihče se mu ni oglasil. Gab se je oddahnil. — »Tu ni medveda — hvala Bogu, da ga ni!« je zasopel polajšanega srca. »Saj, če bi bil v bližini, bi se oglasil in bi zabrundal in zagodel, da bi bilo joj! Pa ga ni, in zato lahko brez skrbi stopim za ovčami, da pogledam, kaj počenjajo in kod se potikajo.«

Gab se res ni več bal. Zažvižgal si je celo in se je trudoma plazil skozi goščavo. Tu in tam se je ustavil in zaklical: »Bica-be... oj, bica-be!« — Toda ovce se mu nise oglasile od nikoder. Gaba je zgrabila jeza; pričel je javkati in sopihati in tolči s palico ob tla. Prerival se je skozi grmovje po strmih hribu višje, vedno višje. Tako se je plazil že dobre pol ure, a še vedno ni našel živali nikjer. V smrekov gozd je že došel in klical na vse grlo: »Bica-be... oj, bica-be!« — A tedaj je vendarle čul oddaljeno zvončkljanje od desne strani, in zdelo se mu je tudi, da prihaja od tam komaj slišno beketanje njegovih ovac. Pa se je Gab razveselil na vso moč. — »Oj, glej jih!« si je dejal. »Pa so šle prismuke tja do jarka. Kaj iščejo tam? Saj tam ni paše, tam so same skale... Pa naj bo! Samo, da sem jih našel, pa kaj bi se zdaj jezil?«

Naglo se je Gab okrenil in je šel skozi gozd proti desni. Beketanje je postajalo vedno glasnejše, in ko je Gab stopil iz gozda, je zagledal pred sabo tik nad globokim jarkom svoje ovce. Žival se je bila zgrnila v trumo in je stala ob grmovju. Sosedove ovce pa so stale na nasprotni strani in so beketale na ves glas. V sredi med obema trumama pa sta se trkala Lipnikov in sosedov oven. Mikastila sta se, da je strašno pokalo. Lipnikov oven

je bil močnejši in večji in se je zato zaganjal z vso silovitostjo v sosedovega, ki se mu je umikal proti svoji čredi. Gab je ravno tedaj stopil iz gozda. Ko je zagledal sovražna ovna, je zavihtel palico in je hotel skočiti naprej, da razžene bedasta nasprotnika. Toda ni več utegnil. Zakaj tisti hip je prevrgel Lipnikov oven sosedovega in ga sunil v trebuh. Sosedov oven je zablejal od bolečine in je poskočil na noge. Zdrvel je naravnost med svojo čredo, a Lipnikov mu je bil za petami in je navalil na čredo, ki se je bila umaknila tik na rob globokega, skalnatega jarka. Tam pa ji je zmanjkalo tal — in pet ali šest ovac je zdrknilo čez rob pa strmoglavilo v globoki jarek.

Lipnikov oven pa še ni odnehal. Trmoglavo je planil na sosedovega in ga porival k jarku. Tam se je pripravil k zadnjemu skoku. Globoko k tlom je sklonil svojo debelo glavo, zablejal hripavo in se zagnal z vso močjo v sosedovega. A sosedov ni zdržal napada — odskočil je nazaj in zdrknil hipoma čez rob jarka, pa izginil v globočini. Lipnikov oven pa ni mogel ustaviti svojega zaleta in je tudi skočil za nasprotnikom v jarek...

Zdaj šele je priletel Gab do roba. Obstal je nad jarkom in pogledal v globočino. Po jarku je curjala drobna, komaj razločna vodica in se pretakala ob velikih, gladko oblizanih skalah, ki so ležale razmetane po dnu. Med tistimi skalami pa je Gab zagledal oba ovna, ki sta ležala mirno v vodici. Nedaleč od njiju pa so ležale sosedove ovce, razleknjene tu in tam, in se niso več zgenile.

»Hej-hoj!« je zavpil Gab ves prestrašen. Brž je splezal po skalah dol in bil v jarku, še preden se je zavedel. Šel je od ovce do ovce in pri vsaki je poizkušal, da bi jo spravil na noge. Toda ves njegov trud je bil zaman. Ovce so imele glave vse razbite in so bile vse okrvavljene. Mrtve so bile vse, in mrtva sta bila tudi

oba ovna... »Hej-hoj!« je rentočil Gab brezmiselno, in znoj mu je tekel po obrazu. »Kaj se je zgodilo? Jojmene, kaj se je danes zgodilo!«

Stal je tam sredi jarka in je gledal po mrtvih živalih. Ni se prav zavedal, samo to mu je bilo jasno, da je poginilo šest sosedovih ovac in oba ovna. Poginilo zato, ker so bile brez varstva. On je pa sedel doli na rebri in se ni brigal za žival, ampak je sanjal o medvedu in se tresel za svojo lastno kožo. Zdaj naj gre pa domov, brez šestih ovac naj pride in brez

obeh ovnov? Zlagati se ne more, ker bi mu laž ne pomagala prav nič. Saj bodo vsi vedeli, da je živina končala samo radi pastirjeve zanikarnosti. In Lipnikov oče bo moral plačati sosedu znabiti še denar za živino... Stiskal bo pesti in njega nabijal v svoji pravični jezi... O, drevi mu ne bo dobro, ko pride in pove, kaj se je bilo zgodilo v tem nesrečnem jarku...

Gab je zastokal. Zgrudil se je na skalo, obraz si je zakril z rokami in je obupno zajokal. Naposled se je domislil ostale živali in zbal se je še za njo, ker je mislil, da se tudi nji pripeti kaj hudega. Skočil je na noge, naglo splezal iz jarka in zagledal ovce, ki so se mirno in brez skrbi pasle ob gozdnem obronku. Gab jih je segnal v eno trumo in jih podil skozi gozd in skozi goščavo nazaj dol na reber. Tam se je vrgel na tla in je spet pričel jokati, jokati, da bi se smilil kamenu.

Čez dobro uro se je vendar dvignil in se nekoliko pomiril. Jel je premišljati, kaj bi ukrenil. Toda nič pametnega se ni mogel domisliti. Samo to mu je bilo jasno, da ga je zadela nesreča, huda nesreča! In tudi o tem je bil prepričan, da je vse nesreče kriva samo roža-ponoža... »Oj ti roža-ponoža!« je vzdihal Gab bridko. »Kaj tako se maščuješ nad mano? Kaj se ti nič ne smilim, nič, ti roža-ponoža?«

Pa vse zdihovalje ni pomagalo Gabu prav nič. Ves dan je sedel na rebri in je premišljal, kaj naj stori. Toda premišljevanje je bilo prazno — Gab ni vedel, kaj naj ukrene. Že se je večerilo, in solnce se je že pogrezalo za bele gore, toda Gab se še vedno ni domislil ničesar. — »Domov ne grem ne nocoj, pa tudi jutri ne!« to je sklenil, ko je videl, da je že zadnji čas za odhod. »Ovce poženem dol na cesto; bodo že same šle proti domu. Jaz pa pobegnem, v gore pobegnem, ker ne upam domov. Povsod mi bo boljše. Ali tako ali pa drugače — na to ne bom mislil nocoj...«

Gab res ni odlašal. Pognal je ovce dol na cesto. Drvele so potem naprej in se niti zmenile niso več za pastirja. Gab pa je krenil na desno proti Mucni gori. Tam se je ustavil pod strmim hribom in se je ozrl gor na tiste tri samotne mecesne. Z roko si je šinil preko čela in vzdihnil prav gorjupo: »Zakaj sem te utrgal, ti roža ponoža, tam gori za zadnjim mecesnom? Dve nesreči sta me že zadeli, drugo pa znabiti še pride... O, da si tako hudobna, ti roža-ponoža!«

Gab je globoko vzdihnil in zavil pod hribom proti jezercu, ki je pošumevalo v večernem vetrecu...

Pri puranih.

Poglejte tega Hrvatka, kako zadovoljno gleda na par puranov! Kdo ve, koliko jih ima pa še za hišo, pasočih se v travi! — Takole proti svetemu Martinu se bosta pa odpravila z očetom na pot in bosta prignala te purane v naše kraje. Toda tolpa teh glasnih ptičev bo vedno manjša. Mogoče bodo še pri vas katerega kupili in tako pripomogli trudnima prodajalcema, da se bosta mogla prej vrniti na svoj dom.

Prava puranova domovina je Srednja Amerika. Kmalu po odkritju Novega sveta so zanesli mornarji tudi purane v Evropo. Če smemo verjeti zgodovinarjem, so jih l. 1520. pripeljali na Špansko, l. 1524. na Angleško, l. 1533. na Nemško in malo pozneje na Francosko. Torej živimo ravno zdaj v času, ko praznujejo evropske države štiristoletni spomin, kar so prišli prvi purani v Evropo. Dobro, da je ta štiristoletnica šla skoro neopazena mimo nas in — mimo puranov, zakaj sicer bi bil puran še desetkrat bolj prevzetan, kakor je že.

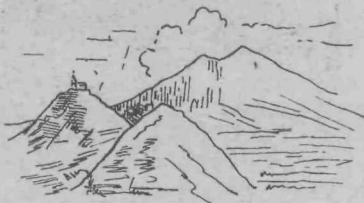
V Ameriki žive še zdaj divji purani. Pri nas pa samo udomačeni. V Evropi se med drugim pečajo s puranjo rejo tudi v naši državi, nekoliko na Štajerskem, zlasti pa na Južnem Ogrskem in v Srbiji.

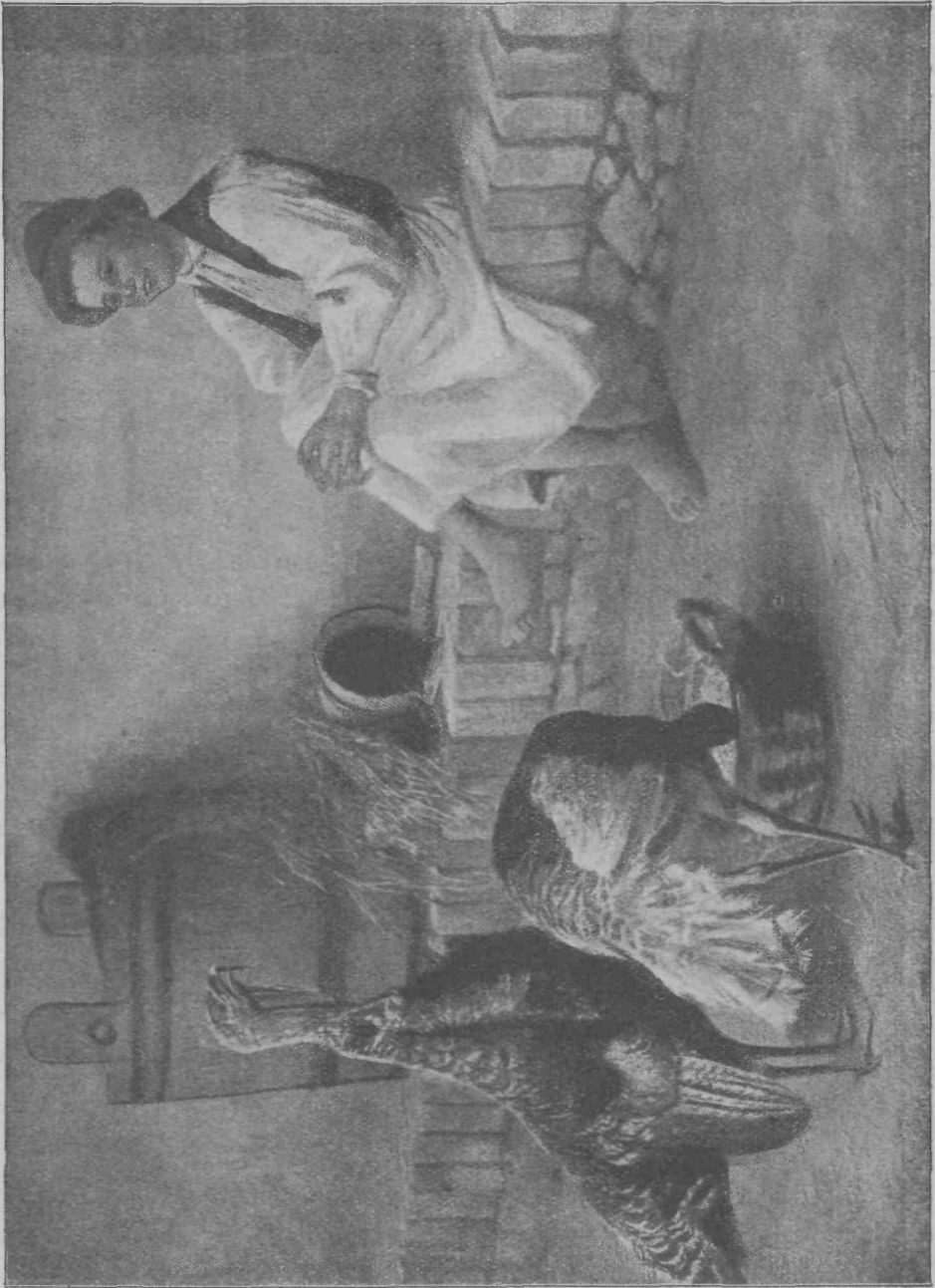
V naših krajih pač purane rajši jemo, redimo jih pa ne. Če vam povemo, da škoduje mladim purančkom mokrota in prehuda toplota, potem boste takoj na jasnem, zakaj pri nas puranov ne redimo. Če bi vam pa še povedali, kakšno hrano zahtevajo mladi purančki, potem bi pa še bolj umeli naše ljudi, zakaj se s purani nočejo ukvarjati. Ni vsaka stvar za vsak kraj.

Puran je silno neumna žival. Prevzetan pa »na devet viž«. Če je kje resničen pregovor, ki pravi, da prevzetnost in neumnost rasteta na enem drevesu, je pri puranu gotovo. Ker ima pa puran dobro meso, zato mu ljudje ti napaki malo rajši odpustijo. Zlasti Francozi — mojstri v dobrem okusu — ne morejo prehvaliti puranove pečenke.

Puran zelo sovraži rdečo barvo. Če ima kdo izmed vas, otroci, rdečo obleko, naj nikar ne hodi preblizu puranov, sicer mu bo žal. Le bolj oddaleč naj gleda, kako se puran repenči, kako se čudovito grdo zadira in kako »vozi kočijo«. Prav pa bo, če tudi malo premišlujete, kako nespačetna je njegova jeza.

In vaša jeza, vaša jezica, vi dečki in deklice? No, tiho bodimo....

Anton Žužek:

Deklici Kristinci,

(preden so spomladi zabili njeno krsto).

Vsečez po svetu so vsuli pomlad,
pa ni veselja, ni lepih nad:
zvezdica se je utrnila,
vodica čista usahnila.

Kaj čuješ, Kristinca, nebeški cincin,
kako te odnaša do svetlih višin,
a nam je pri milem Bogu hudo —
o, da nikoli tako . . .

Vzemi za pot v te mrzle ročice
iz našega vrta prve cvetice,
vzemi za pot v te črne lase
iz našega srca zadnje solze.

Ti nič ne veš, kako da je nam,
in ti veš vse, kako da je tam:
onostran naših bolesti in sanj
nam pozvanjai nebeški dan

Čuješ, Kristinca, vse bliže: cincin —
kako te odnaša do svetlih višin,
a nam je pri milem Bogu hudo —
o, da nikoli tako . . .

Kako je našla dušica pokoj.

(Pravljica.)

ekje v rajju stoji prelepo drevo, drevo dušic. Vse leto in ob vsakem letnem času je posuto s cvetjem, kakršnega ne najdeš nikjer na zemlji, četudi bi ga iskal sto in sto let. Ni tem cvetom primere, in zato jih tudi ni mogoče opisati. Mislimo pa si cvetove, najlepše v obliki, barvi in vonju — in tako si vsaj malo lahko predstavimo cvetove onega drevesa.

V vsaki dobro zaprti čaši sniva majčkena dušica, in ravno v onem trenutku, ko hoče Bog vdehniti detetu dušico, se odpre malo eden cvetov. Odpre se tako malo, da šine vanj le solnčni žarek. Ta vzbudi dušico iz sna. Toda še preden se dušica docela zave, pride angel življenja, odtrga cvet in ga ponese dol na zemljo k zemskemu detetu. V otroku se nastani odslej dušica, dokler je ne poišče angel smrti in je ne donese spet nazaj v rajsko domovje.

Nekoč se je zgodilo — zakaj in čemu, to ve le ljubi Bog — da sta se odprla na drevesu dva cveta naenkrat, čeravno je le eno dete zagledalo luč življenja. Tedaj se je iztezala nepoklicana dušica, ki se je zbudila prezgodaj, in ni vedela, kaj storiti. Smukne s cveta. Ej, to je bilo lepo v rajju! Ni trajalo dolgo, pa se je dušica nagledala vse lepote. Toda v svoj cvet nazaj ni mogla več, ker se je ta medtem spet zaprl. Treba ji je bilo, da si poišče kje domovja. Smukne pri rajskih vratih venkaj. Plove nekaj časa med blestečimi zvezdami na nebu in naposled odleti na zemljo.

Toda tako lahka, kot si je dušica predstavljala, vsa ta stvar vendarle ni bila: kjerkoli je potrkala, povsod so jo zavrnil. Ljudje so že vsi imeli svoje duše, in dveh ni hotel imeti nihče. Marsikateremu je bila še njegova odveč in bi se je bil rad iznebil na kak način. Tesno je že postajalo ubogi dušici in prav rada bi se bila že vrnila v raj. Toda, četudi ga je iskala, vendar ni več našla pota nazaj. Dolgo je blodila brez doma med nebom in zemljo. Počasi in stežka se je vdajala svoji bridki usodi. In ravno, ko je začela pozabljati dušica raj z njegovo lepoto, se je je polotil čuden nemir. Zdelo se ji je, kot da je izgubila polovico svojega življenja, ki ga mora zdaj iskati brez miru in pokoja.

To je bilo ob uri, ko se je rodil človek, katerega telo je bilo namenjeno za bivanje dušici.

Spet je dušica iskala in iskala, vpraševala, prosila in beračila z vedno večjim hrepenenjem, a povsod je bilo vse zaman. Naposled se ji je zazdelo, da ne more več prenašati svoje boli. Utrujena, obupana in brez vse nadeje je dospela nekega pomladnega dne na trato. Daleč naokrog ni bilo nobene hiše. Samo posamezne breze in vrbe so rastle ob

bregu potočka, ki se je leno vil po svoji strugi. Zlatilo jih je zahajajoče večerno solnce.

Dolgo je ležala dušica pod dehtečimi cveti trate in počivala po utrudljivem iskanju svojega doma; žalostna, ker je neusmiljeni ljudje niso hoteli sprejeti. Naenkrat je začula tožeče glasove pastirske piščali, in ko se je ozrla, je ugledala pod svetolisto brezo pastirčka pri čredi. Žalostno in milo je donela njegova pesem, in ko je utihnila, je zazrl pastirček sanjavo v daljino. Dušica je videla njegove solzne oči. Ravno tedaj je zastokal deček, vzdihnil globoko: »O Bog, kako sem vendar sam in zapuščen!«

(Konec.)

Štefan Tonkli:

Cerkvica.

V dalji je sinila cerkvica bela —
za cerkvico to mi je duša vzdrhtela,

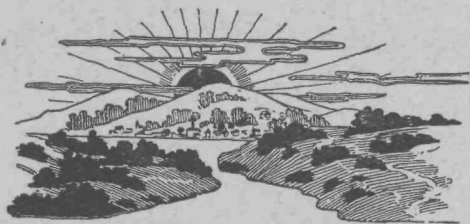
Svetila se v solncu je cerkvica bela,
ob nji mi je nada moja živela.

Kot kri je cerkvica daljna vzžarela,
mene je žalost objela.

Ko je zavzdihnila cerkvica bela,
mene mrzla smrt je vzela.

In zajokala je cerkvica bela,
na mojem grobu je roža vzcvetela.

Pa se je zrušila cerkvica bela —
na mojem grobu je roža zvenela.

Z ognjem, strupom in orožjem se ni šaliti. To se mladini pove sto in stokrat v šoli, doma in drugod — pa se nekaterih še ne prime, dokler jih nesreča ne zmodri. Oni mesec smo zopet čuli tožbo, da so mladi pastirji zažgali cerkev sv. Vida v Planini nad Zgornjim Tuhinjem. Kako je to mogoče? Igračkali so se ter lučali ogorke na streho, ki je bila s škodljami pokrita. Človek bi rekel: Plačajo naj! — To res že ni več sama lahkomišelnost. — Pred tedni se je pa v Novi vasi pri Radovljici igral v kuhinji ob štedilniku brez nadzorstva dveletni otrok posestnika Kralja. Razkopaval je pepel pri istejah štedilnika. Pri tem se mu je vnela oblekica. Posledica? Opekel se je tako, da so ga našli starši nezavestnega — in je otrok čez pol ure umrl. — Novičar poroča o teh nesrečah zato, da bi bili v bodoče varuhi in otroci tembolj pozorni na vse take prilike in kraje, kjer se utegnejo pripetiti nesreče.

Pozimi in poleti. Rekli smo že večkrat, da nesreča nikoli ne počiva. Pozimi so se godile nesreče na ledu, pri drsanju; letni čas pa vabi staro in mlado v okrepčajočo vodo, ki pa tudi skriva nevarnosti. Pri kopanju, zlasti če je voda bolj hladna, deroča ali pa globoka — je treba že nekoliko paziti. Tudi, kdor zna plavati, ne sme biti drzen. Ob sovodnjih, kjer se steka več vodá z razno toplino, osobito če nastanejo vrtinci, je že marsikdo steknil, ali pa bil vsaj v nevarnosti, da ga vrtinci pogreznajo. — Kaj je bilo vzrok, da je koncem junija pri kopanju v Savi utonil sin tovarniškega delavca Slivnika z Jesenic, nam ni znano; najbrž je bila Sava še prehladna, saj je tiste dni po hribih še snežilo, pa je nastopil krč. — Vsaka reka ima svoje muhe, pravijo ljudje. Tudi Sava ni brez njih. Pri Tacnu v bližini Ljubljane je uganjala 28. junija večja družba malih deklic v čolnu svoje šale. Čoln je izgubil ravnovesje, in deklice so poskakale v vodo. Dve sta se prav s težavo rešili, enajstletno Marijo Čižman je pa odnesla voda.

Kaj pa to? Marsikaj pripisujejo ljudje zgolj naključju, češ, slučaj je tako nanesel. Toda mnogokrat delajo s takim govorenjem krivico angelom varuhom, ki preprečujejo in odvrtaajo od svojih varovancev večje in manjše nesreče. Nedavno se je zgodilo na železniški progi med Trstom in Puljem blizu postaje Kanfanar to-le: Strojvodja vlaka, ki je bil v diru, opazi med tračnicami igrajočega se otroka. Poskuša ustaviti vlak, a ni več mogoče. Vsi vozovi drdrajo preko otroka. Toda otrok je postal nepoškodovan. — Ali ga ni čuvala nevidna roka angela varuha? — Nekaj podobnega poročajo iz Rima. Neki otrok je padel iz 5. nadstropja na dvorišče. Nič se mu ni zgodilo; samo malo opraskan je bil po životu! — O, le pridno se priporočajmo zvestim varuhom božjim! — In še nekaj! V goriški okolici je sedel nedavno sredi železniškega tira 2letni fantiček Anton Pavlin in se igral. Kar pridrdra tržaški brzovlak. Otrokova mati zavpije in prihiti, da reši otroka. A bilo je prepozno. Brzovlak je zdrčal preko njega. Mati je bila vsa iz sebe. Ko je vlak odbrzel, se mati ni mogla načuditi, ko je videla otroka na istem mestu skoraj nedotaknjenega; samo malo opraskan je bil. Da se je jokal, je pa umevno.

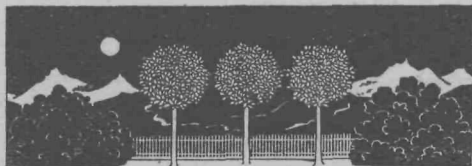
Kje te čaka?... Kdo neki? Tista bela žena, ki ji pravimo smrt. Kje te čaka, ne veš. Skrbi pa po možnosti, da te ne zgrabi nanagloma in nepričakovano. V Gaberju na Štajerskem je šel 9letni deček Terček uprav iz šole, pa ga je povozil avtomobil. Po nesreči in vsled nepazljivosti seveda. Šofer je dečka takoj peljal k zdravniku ter založil zanj 1000 dinarjev. To je lepo od njega. Ni pa prav, če jo skuša šofer urno popihati, ako se pripeti kaka podobna nesreča.

Hujše je bilo pa v Oltenici na Romunskem ob sklepu zadnjega šolskega leta. Na ondotni osnovni šoli so imeli neko svečanost. Kakih trideset radovednih deklic je splezalo na streho bližnje ledenice, da bi bolje videle. Pod težo se je pa mahoma udrl strop. Deklice so se pogreznile s stropom vred v notranjost. Grozen prizor! Izpod tramovja so izvlekli 15 deklic mrtvih, druge so pa bile bolj ali manj ranjene. Radovednost — če je le prevelika — človeka dostikrat okrea.

Skupaj vedrili, skupaj umrli. Pri mestu Bratislava so našli meseca junija tri mrtve otročiče pod nekim grmom. Zatekli so se tja med nevihto. Strela jih je omamila in usmrtila. Hud udarec za starše, ki se morajo v takem slučaju pač tolažiti z resnico: »Kar Bog stori, vse prav stori.« Nekoč — pred nekaj leti — je sedel šolski ravnatelj Heigenmoser pri nekem posvetovanju, ko so mu sporočili pretresljivo brzojavko, da so mu vse tri hčere pri kopanju utonile. Ena je hotela drugo rešiti, in tako so se vse ponesrečile. Na prvi hip je bilo videti, da se bo onesvestil in zgrudil na tla. Toda kmalu je prišel k sebi in poln vdanosti dvignil oči k nebu rekoč: »Bog jih je dal, Bog mi jih je vzel; njegovo ime bodi češčeno.« Tako je krščansko junaštvo!

Tudi na izletih ni brez nesreč. O malih nezdodah, ki jih je vse polno na izletniških pohodih šolske mladine, časopisi ne poročajo. Če se temu ali onemu napravi na obleki pri skoku ali pri padcu kaj takega, kar smo včasih kot začetniki v grščini imenovali »schisma« (razkol ali razkroj); če se kaki mestni učenki, ki hoče biti malo bolj gosposka, odtrga predolg napetnik; če se nežno ličece ob vročih solnčnih pramenih nekoliko ožge... to so stvari, ki ne spadajo v »domačega novičarja«, pa jih radi pripovedujemo za šalo in smeh. Zadnjič so pa neki večji učenci prav za binkošti pohiteli iz Ljubljane tja v Ptuj. (Mimogrede opomnimo, da čas velikih praznikov ni prav primeren za šolske izlete.) Vrnili se niso vsi. Na nepojasnen način je eden (Vladimir Pirnat), ki je bil silno kratkoviden, ponoči padel z okna svojega prenočišča na tlak ter se je tako pobil, da je kmalu nato v bolnišnici umrl. So se pač drugi tovariši s tesnim srcem vračali na dom.

Nesrečni izletniki. Tako-le meseca maja se začne po vseh razredih izpraševanje, poizvedovanje, ugibanje: Kam na izlet? Za učiteljstvo taka »romanja« niso brez odgovornosti; zato se nekateri le bolj neradi odločijo za daljše izlete, zlasti, ker se redkokdaj vse dobro sponese. Šolarji na deželi so pač boljje utrjeni in bolj vztrajni v hoji in naporih kakor mladina iz mest, ki je bolj občutna in razvajena. Vendar pa nezgode niso izključene ne tu ne tam. Za svarilen zgled to-le: V okraju Radan na Poljskem je napravila ondotna dekliška šola izlet pod vodstvom učitelja. Na nekem večjem ribniku so se spravile vse na velik čoln ter veslale na globoko. Kar naenkrat zapazi ena izmed deklic, da sili skoz špranjo voda v čoln. Nehote jame vpiti, dasi še ni bilo nobene nevarnosti. Kričanje je zbegalo vse tovarišice, da se jih je polotila splošna zmedenost. V tem vrvenju se je čoln nagnil — in vse so popadale v vodo ter utonile. — Žalosten slučaj, ki glasno uči, da človek v nevarnosti ne sme izgubiti »glave«.

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Mladost.

Mladost je radost.
Mladosti čas najlepši čas.
Pomlad in mladost sta enakih lastnost.
Pridna mladost mirna starost.
V mladosti se kaj naučiti je najboljša doba.
Kar se seje v mladosti, to se žanje v starosti.
Kdor v mladosti hrani, ima v starosti na strani.
V mladosti si treba preskrbeti palico za starost.
Kdor mladost prespi, v starosti bdi.
Kdor noče v mladosti, mora v starosti.
Lena mladost — lačna starost.
Pitni bratje v mladosti, siromaštva svatje v starosti.
Kdor jaha v mladosti, mora peš v starosti.
V mladosti neroden sin, v starosti trpin.
Kdor v mladosti oslepi, ostane slep vse žive dni.
Greh mladosti se kaznujejo v starosti.
Kar se v mladosti veselo na rovaš piše, to se v starosti vzdihovaje briše.
Kdor v mladosti ne skrbi za zdravje, ga starost ne tare.
Kdor hoče biti mlad v starosti, bodi star v mladosti.
Mladost je napaka, ki se vsak dan izboljšuje.
Mladost mine kakor cvetje zgine.
Mladost zbeži, lepota zvene.
Mladost neče, starost ne more.
Mladost in modrost imata redkokje isto stanovanje.
Mladost je norost.
Mladost je norost: skače čez jarek, kjer je most.
Mladost svobodna malokdaj dobra.
Mladost in bel papir se hitro umaže.

Drobiž.

Morje.

Ogromne so globine morij: Največja globina v Jadranskem morju znaša 1223 metrov, v Sredozemskem morju 4404, v

Atlantskem oceanu 8526, v Indijskem 7000 in v Tihem oceanu 9780 m. Največja morska globina znaša približno 10 km in je podobna višini največjih gorâ na zemlji (himalajsko gorovje). Srednja globina morij je 3700 m, srednja višina gorâ na celini 700 m.

Površina cele zemlje znaša 510 milijonov štirjaških kilometrov; od tega je 149 milijonov kopnega sveta in 361 milijonov km² morja. Celina obsega 100 milijonov, morja 1400 milijonov kubičnih kvadratnih kilometrov.

V morski vodi so ogromne množine soli. Ako bi voda v morjih izhlapela, bi ostal na dnu 60 m debel sklad soli. Ako bi hoteli to sol po vsej zemlji enakomerno razprostrti, bi pokrivala zemljo 47 m debela plast soli. Ako bi pa prenesli iz morja vso sol na kopno, bi pokrila celino 150 m visoko. — Morska voda je težja od sladke, zato z večjo silo pritiska na spodnje plasti morja. Ako bi tega ne bilo, bi se dvignila morska površina za 30 m, in morje bi pokrilo še znaten del kopne zemlje.

Dočim vsa trda telesa svoj obseg pri nižji temperaturi zmanjšujejo, ima voda obratno lastnost; njen obseg se s padanjem toplote večja. Led je lažji od vode, a ima večji obseg, zato plava na vodi. Ako bi ne bilo tega pojava, in ako bi bil led težji nego voda, potem bi padal na dnu morja, jezer in rek, kopičil bi se leto za letom, dokler ne bi sploh pošla vsa voda. S tem pa bi bilo konec vsemu življenju.

Istočasno, ko površina morja zmrzuje, so delci vode pri 4 stop. C najtežji ter padajo na dno. S tem nastaja navpična cirkulacija v morju. Ta zakon, ki se imenuje anomalija, omogočuje življenje v morskih globinah. Drugače bi življenje v njih propadlo.

Morje je silno bogato na živalstvu in rastlinstvu. Samo Jadran ima 300 vrst rib, od teh je do 100 vrst užitnih. Rastlinstvo je manj preiskano, a je istotako bogato. Alg je nad 2000 vrst. Iz alg se dobivata jod in brom. Iz drobnega morskega peska izdelujejo najlepši porcelan. Korale služijo kot drag nakit. V morski vodi sami so vsi elementi, ki jih ima

